

FOTOTENTOONSTELLING

Gedeeld en betrokken ouderschap in beeld

KIJKWIJZER

Inhoud

1.	Welkom	5
2.	Hoe ga je met deze brochure aan de slag?	6
3.	De man is thuis de baas	7
4.	Moeders kunnen beter voor de kinderen zorgen	9
5.	Gedeeld ouderschap	14
6.	Gezinssteun	18
7.	Houding en waarden in de opvoeding	22
8.	Het belang van cultuur en religie	26
9.	Als ouder wil ik herinnerd worden als ...	28
10.	Een leidraad voor een gesprek over gedeeld en betrokken ouderschap	30
11.	Meer weten over het traject?	35
12.	Meer weten over de initiatiefnemers?	36
13.	Meer weten over het ontlenen van de tentoonstelling of de locaties?	37
14.	Colofon	38
15.	Dank	39

1. Welkom

Welke betekenis geven gezinsleden aan ouderlijke betrokkenheid en aan gedeeld ouderschap, ook als vader en moeder niet langer bij elkaar zijn, of als er andere zorg- en ouderfiguren bij de opvoeding betrokken zijn?

Dat was de centrale vraag van het traject dat we met moeders en vaders en met vrijwilligers en coördinatoren van Home-Start liepen.

De fototentoonstelling 'Gedeeld en betrokken ouderschap in beeld' toont hoe ouders en kinderen in een kwetsbare situatie hun ouderschap concreet ervaren. Niet met grote gebaren, maar in alledaagse 'kleine' handelingen. De foto's geven letterlijk een inkijk en meer inzicht in de wereld van ouders. Ze brengen hedendaags ouderschap in al zijn diversiteit in beeld.

De beelden nodigen ouders, mensen die met ouders werken en het brede publiek uit om over het muurtje van eigen ervaringen of gedachten over (hun) ouderschap te kijken. Om het gesprek aan te gaan over hoe we als samenleving, als individu en onder elkaar denken en praten over betrokken ouderschap, gedeelde opvoeding, opvoedingsondersteuning en vooral: over hoe we zo makkelijk denken te weten hoe mensen in een kwetsbare positie samenleven als gezin en te snel voorbijgaan aan hun concrete ervaringen en betrachtingen.

2 Hoe ga je met deze brochure aan de slag?

De thema's in deze brochure weerspiegelen in grote lijnen de vragen uit de gespreksleidraad (zie punt 10).

Bij elk thema vind je:

- een korte toelichting
- een of meerdere foto's: zowel foto's van de tentoonstelling als andere foto's
- een of meerdere getuigenissen van moeders en vaders die geïnterviewd werden of die deelnamen aan een groepsgesprek

Je kan elke foto van de tentoonstelling bekijken vanuit een of meerdere thema's die in deze brochure beschreven staan. Je hoeft dus de volgorde van de thema's in deze brochure niet te volgen als je de foto's van de tentoonstelling bekijkt.

Laat je inspireren door de foto's die je op je pad tegen komt of door een thema in deze brochure.

Stel je bijvoorbeeld de vraag wat een foto bij jou oproept over hedendaags opvoeden, opvoedingswaarden en -normen, gedeeld ouderschap, opvoedsteun ... Hoe zou dat antwoord voor je partner of anderen in je omgeving (bv. je moeder of vader) eruit kunnen zien? Wat zou een verschil kunnen maken? Of wat is je mening over een stelling als 'De man is de baas in huis'. Ga je volmondig akkoord met deze stelling, of bemerk je net heel wat nuance ...?

3 De man is thuis de baas

“ Het is in onze cultuur zo. De man is het hoofd van het gezin en speelt de baas. Meestal praten we om beslissingen te nemen. ... Gaan spelen, hobby's ... meestal mama. Ze staat het dichtst bij de kinderen. Binnen in huis doet zij alles. De buitenlandse zaken doe ik. (geïnterviewde vader)

“ Het is beter om de man het hoofd van het huis te laten zijn, anders moet je overal aan denken, alles voorkomen, dus is het makkelijker om de man het hoofd van het huis te laten zijn. (moeder gespreksgroep)

“ Dus als je zegt de man is de baas of de vrouw is de baas, dat is ... Ik vind dat als mannen en vrouwen kunnen communiceren, dan komen ze tot een goed punt eigenlijk. Ja, maar als één de baas speelt thuis, dan denk ik dat het kapot gaat. (moeder groepsgesprek)

“ Als mama zorg ik voor de dagdagelijkse zaken, mijn man bewaakt de grenzen en fluit terug waar nodig. (moeder groepsgesprek)

“ Of ik de baas ben of niet, hangt af van het domein waarover het gaat. Alles wat zorg rond onze zoon of huishoudelijke taken is, wordt geregeld door mijn vrouw en daar moei ik mij niet mee. Ik zal wel de contacten met aannemers of zo regelen. Ik kan wel strijken en stofzuigen en doe dat ook soms. Maar koken dat doe ik nooit, ik kan dat ook niet en mijn vrouw duldt mij niet in de keuken! Dat werkt zo goed voor ons. (vader groepsgesprek)

“ Ik ben zelfstandig geweest. Jaren. Mijn ex is ook altijd heel zelfstandig geweest. Ik ben een papa geweest, zij was de mama. We waren er allebei voor onze kinderen. Maar er was geen baas in huis. (geïnterviewde vader)

“ In onze cultuur is de man de baas, maar toch doen wij veel samen. Wij discussiëren samen en dan houdt hij rekening met mijn opinie als hij een beslissing neemt. Ik vind dat OK, want er kan maar één kapitein het schip besturen. (moeder groepsgeprek)

6

Sommige vaders worden gezien als de (morele) leidsman van het gezin – wat dus niet zonder meer hetzelfde betekent als ‘de baas’ (spelen). Iemand die zich bezig opstelt, hoeft zich niet te verantwoorden voor zijn keuzes en beslissingen. Maar vrijwel alle moeders én vaders wijzen net op het belang van overleg(gen). Over (door)spreken en afspraken maken: wie is er verantwoordelijk voor het huishouden, de tuin, contacten met de school, betalen van rekeningen? De hectiek van de dag doorbreekt vaak eerder gemaakte afspraken of verwachtingen, maar als er gaandeweg duidelijkheid over komt – als ieder zijn ‘plaats’ in het partnerschap heeft gevonden – ervaren verschillende ouders dat als rustgevend.

4 Moeders kunnen beter voor de kinderen zorgen

“ Mama’s kunnen beter voor kinderen zorgen.
(geïnterviewde vader)

“ Ik spendeer veel meer tijd met de kinderen dan de papa. Daarom denk ik dat ze dichterbij mij staan.
(geïnterviewde moeder)

“ De moeder kan de kinderen beter opvoeden dan de vader. De kinderen willen toch altijd mama. Ook na schooltijd, om spelletjes te spelen of zo. (geïnterviewde vader)

“ The care of the father is different from the care of the mother. ... The mother will always give emotions, love, hugs, kisses. But the father also give them encourage ... He learns them to be strong, to face life with a strong character.
(geïnterviewde moeder)

“ Het is waar, de vrouw kan het goed. De kinderen zijn elke dag bij haar, ze doet hun huiswerk met hen. Ik werk van 14 tot 22 uur, als ik thuiskom slapen de kinderen al. 's Morgens maak ik ze wakker en maak ze klaar voor school. (geïnterviewde vader)

“ Het is een grote verantwoordelijkheid, als moeder moeten we altijd op alles letten. (moeder gespreksgroep)

“ Mama voelt een beetje meer dan papa, denk ik. Alle mama's. Maar voor onze situatie, heeft de papa ook heel veel gedaan, heel veel. Wij hebben bijna alles samen gedaan.
(geïnterviewde moeder)

Voeden moeders beter op? Het zou te makkelijk (lees: fout) zijn om te stellen dat alle ouders die we gesproken hebben hierop zonder meer 'ja' roepen, maar je zou ook groot onrecht doen aan al die antwoorden die erop wijzen dat moeders de meeste tijd zorgen en opvoeden. Heel wat moeders geven aan meer emotioneel betrokken te zijn bij de levens van hun kinderen. En heel wat vaders geven aan dat moeders toch beter uitgerust zijn voor de verzorging van kinderen en het geven van warmte.

Zowel moeders als vaders verwachten een zekere betrokkenheid, een zeker engagement, van de andere ouder. Maar hoe die andere ouder dat engagement invult, is niet altijd in lijn van deze verwachtingen. Dat leidt soms tot spanningen tussen ouders.

Wat vaders belemmert om meer aandacht en tijd te besteden aan hun kinderen, loopt uiteen. Soms speelt de hoge werkdruk een rol, waardoor vaders meer tijd buitenshuis doorbrengen. Soms denken vaders dat verzorgen en opvoeden eerder tot het domein van de moeder behoort.

En soms wijzen moeders én vaders naar de neiging van moeders om de regie in handen te willen houden. Waarbij een aantal moeders aangeven dat ze die verwachting ook voelen vanuit de maatschappij. Een goede moeder is er immers voor haar kinderen.

Niettemin raken steeds meer vaders steeds nauwer betrokken bij de levens van hun kinderen, al dan niet vanuit een maatschap-

pelijke verwachting dat het zo hoort. Het is daarbij niet zozeer dat vaders aangeven dat ze beter of slechter opvoeden, maar wel anders dan de moeders van hun kinderen. Ja, er wordt meer gestoeid door papa's. Maar vaders denken ook over zichzelf na als rolmodel, voorbeeldfiguur, en als bezitter van traditioneel meer 'mannelijke' eigenschappen zoals discipline en volharding.

*“ Meestal ravot ik als vader met de kinderen. Soms, als het zomer is, trekken we erop uit. Dan gaan we wandelen, of buiten spelen. Voetballen dan een beetje, ook met andere kinderen uit de buurt. We lopen hier dan gewoon wat rond in de buurt. **(geïnterviewde vader)***

*“ Daarnaast vinden mannen dat het hun taak is om geld te verdienen. Maar dat is geen goed iets, hé. Je maakt er als vrouw het beste van, maar het zou anders moeten. **(geïnterviewde moeder)***

*“ Vastberadenheid, een vader is een leider, als hij een woord zegt, is het goed voor de kinderen. Hij moet zijn kinderen richting geven. De kracht van zijn woord is belangrijk. **(geïnterviewde vader)***

“ Daarnaast bestaat er ook nog zoiets als ‘vrouwenzaken’ hé. Bijvoorbeeld, mijn oudste dochter had onlangs een ongeluk en haar moeder [ik] kon met haar naar de gynaecoloog gaan. (geïnterviewde moeder)

“ Vermijd slechte voorbeelden. Alles wat je je kind aanbiedt, zal hij volgen. Hij is klein, hij moet opgroeien. Als hij ziet dat papa niet goed is, zal hij het nadoen. (geïnterviewde vader)

“ De kinderen luisteren graag naar verhalen die de vader vertelt. Verhalen over zijn jeugd in Syrië. Dan vragen de kinderen hoe het was om te leven in Syrië, wat hij zich nog herinnert. (geïnterviewde moeder)

“ Ik wil een vader zijn die goed voor zijn kinderen zorgt, maar niet alleen financieel. Ik wil ook advies kunnen geven aan mijn kinderen. Hen helpen in het leven. Hen bijstaan. Zo’n vader wil ik zijn. (geïnterviewde vader)

5 Gedeeld ouderschap

“ You cannot be a father alone or a mother alone. We need to be a good company to get to, to make a good family.

(geïnterviewde moeder)

“ Ik was altijd aan het werken, dus mijn ex-vrouw heeft onze kinderen opgevoed.

(vader gespreksgroep)

“ Mijn zoon is verongelukt en toen is er van alles veranderd thuis. De papa nam een meer verantwoordelijke rol op zich door dingen te doen, activiteiten te organiseren, de school op te volgen ... Dingen die ik daarvoor alleen deed als moeder.

(moeder gespreksgroep)

“ Soms wil ik studeren en leren en wil ik de kinderen niet in de buurt. ... Ik besteed veel tijd aan werk. Ik wil een beetje meer bijdragen, het meeste is voor haar.

(geïnterviewde vader)

“ Bij ons hangt het ook van domein tot domein af wie het voortouw neemt, maar als er iets ernstig over de kinderen moet worden beslist, vinden we het belangrijk om elkaars mening te horen en te respecteren.

(moeder gespreksgroep)

“ Ik ben het hoofd, de man beslist. Hier in Europa sluiten we ons aan bij jullie cultuur, en is het gaandeweg toch meer 50/50. Ik voel me comfortabel met deze situatie, maar het is vooral om conflicten te vermijden.

(geïnterviewde vader)

“ Zij is een goede mama, ook een strenge mama. ... Zij is mijn eerste beste vriend voor mij. Zij is een goede mama.

(geïnterviewde vader)

Gedeeld ouderschap kent een diversiteit aan invullingen. Voor de meeste gezinnen betekent dit echter dat de vader een helpende hand aanbiedt, maar dat de moeder toch de meest aanwezige ouder blijft in het leven van de kinderen. Voor andere gezinnen betekent dat ‘van in het begin’ de aandacht en de verzorgingstaken gelijk proberen te verdelen – waarbij die gelijke verdeling soms gaandeweg, eenmaal de kinderen wat ouder zijn, wordt losgelaten.

En voor nog andere gezinnen is dat gedeeld ouderschap meer een ‘ad hoc’ situatie: afhankelijk van de noden en behoeften die er op dat moment spelen, of de veranderingen die het gezin ondergaat (door een scheiding, een ongeluk, een overlijden) draagt ieder zijn steentje bij.

Gedeeld ouderschap wordt daarnaast beïnvloed door persoonlijke interesses, beseffen waarin de ene en de andere ouder goed in is (of graag doet), de tijd die de ouderschapsactiviteit vraagt, en de mate waarin (en de wijze waarop) de andere ouder in het recente verleden zich met die activiteit heeft beziggehouden.

Je hoort wel eens dat gedeeld ouderschap idealiter betekent dat beide ouders tegelijkertijd en, als het even kan, even veel aan zet zijn. Dat ideaalbeeld wordt verworpen door de moeders en vaders die we spraken. Eerder kiezen deze gezinsleden voor een situatie waarbij één van de ouders, niet zelden de moeder, duidelijk het voortouw neemt in de dagelijkse verzorging en opvoeding van de kinderen.

Maar dat begrip ‘gedeeld ouderschap’ doet ook iets met alleenstaande ouders. Het herinnert hen eraan dat er alleen voor staan niet makkelijk is, en schijnbaar ook niet maatschappelijk wenselijk.

“ Zij is volwassen, zij heeft een goede opleiding genoten, zij heeft een diploma, ik ben tevreden over haar. Het delen van het huishouden vind ik normaal, als we elkaar niet helpen kunnen we geen goede resultaten bereiken. Het gebeurt dat zelfs in het weekend, wanneer mijn vrouw werkt, ik het overneem. (geïnterviewde vader)

“ Hij is een werkende vader, hij gaat altijd maar werken en wat ook goed is want er moet geld binnenkomen voor de kinderen natuurlijk. Maar ik vind dat hij te weinig aandacht geeft aan de kinderen. Zoals in de vakantie, hij was een hele week thuis. Ik heb tegen hem gezegd: “En nu gaan we gaan zwemmen, en nu gaan wij naar het bos, en nu gaan wij dat en dit doen ...” (geïnterviewde moeder)

“ Ik doe de traditionele vrouwentaken zoals poetsen en huishouden en bezig zijn met de kinderen. Ik doe liever alles zelf dan half werk omdat hij alles ‘snel snel’ doet. (moeder groepsgesprek)

“ Ik ga werken. Mama heeft langer verlof, heeft dan borstvoedingsverlof. Dus sowieso gewoon, meer ja, is zij met het kind samen. En dan komt mijn tijd ook als ik ouderschapsverlof opneem, vier vijfde ga werken bijvoorbeeld. Dan is dat mijn inhaalbeweging om er dan ook een keer voor een periode te zijn. (geïnterviewde vader)

“ Voor mij is het ouderschap heel zwaar gevallen. Ik ben vroeg alleenstaande mama geworden met jonge kinderen, en stond er helemaal alleen voor. Ik moest alles alleen beslissen, kiezen en doorgaan. Ik kon niets delen, ook geen vreugdevolle momenten. Ik heb het erg gemist om een partner naast mij en een gezinsgevoel te hebben. (moeder groepsgesprek)

6. Gezinssteun

“ Zouden we in ons land zijn, dan zou alles veel makkelijker zijn, dan kregen we hulp van onze ouders. **(geïnterviewde vader)** ”

“ Ik heb ook een goede band met mijn buurvrouw. Die dame spreek ik ook dagelijks aan, met kleine en grote zorgen. **(geïnterviewde moeder)** ”

18

“ Wij krijgen heel veel steun van mama Toos. Bijvoorbeeld de kinderen school laten kiezen en bij het studeren. Nee ze is gewoon onze buurvrouw. Ze heeft ons met Home-Start kennis laten maken. Maar ze doet vanuit haar initiatief heel veel voor ons. De kinderen laten spelen daar. Ze heeft voor onze zoon ook een kamer om te studeren bij haar. Heel veel dingen eigenlijk. **(geïnterviewde vader)** ”

“ Sinds ik ziek ben, ben ik extra blij dat ik op andere mensen kan rekenen voor hulp. Mijn oma brengt mijn oudste op woensdagmiddag van school naar huis. Gezinszorg komt ook in huis om mij te helpen omdat ik sommige dingen nu moeilijk kan doen. Eén keer per maand verzorgt mijn schoonfamilie een activiteit voor mijn kinderen. Al ben ik wel heel wat vrienden verloren sinds ik ziek ben en niet zomaar sociale activiteiten met hen kan ondernemen. **(groepsgesprek moeder)** ”

“ Ik ken Domo en mevrouw Agnes en ze hebben mij heel goed geholpen. Ze heeft mij altijd geholpen met de kinderen. Domo is mijn tweede huis. **(moeder groepsgesprek)** ”

“ Ik ben hier alleen in België, ik heb veel hulp gekregen van de mensen van Home-Start, maar ook mijn sociaal assistent van het OCMW. Ze hebben mij veel met de administratie geholpen. **(moeder groepsgesprek)** ”

“ Mijn werk, ik heb een heel aantal mensen op mijn werk die mij zeer steunen. Die weten wat ik allemaal meegemaakt heb. **(geïnterviewde moeder)** ”

“ Ja, ik heb de vrijwilliger zo dicht bij ons gezet [in de cirkels van het sociale netwerk] omdat wij nu al zeggen dat zij als een oma is. Als ik bel en ze wat kan helpen, doet ze dat. En school, wanneer we een moeilijke periode hadden en met de kinderen te voet gingen, ze niet luisterden of als wij problemen hadden met leren, heb ik altijd hulp gevraagd aan de leerkrachten. Ze waren altijd bereid te helpen. **(geïnterviewde moeder)** ”

19

“ Ik heb wel wat familie hier in België op wie ik kan steunen als ik hulp nodig heb, maar ze wonen redelijk ver weg. Ik heb ook hulp gezocht en gekregen bij Home-Start of ik ga naar de Koala werking waar ik andere ouders ontmoet om over opvoeding te praten. Ik krijg ook veel ondersteuning vanuit de school van mijn kinderen. **(groepsgesprek moeder)** ”

“ Ik heb geen familie hier in België, maar heb een hele goeie band met mijn man en kinderen. Samen staan we sterk. **(groepsgesprek moeder)** ”

“ Ik vind het moeilijk om te telefoneren in het Nederlands. Soms begrijp ik de uitleg niet goed, waardoor ik soms de foute beslissingen neem, inga op acties [aanbiedingen] terwijl dat niet hoeft bijvoorbeeld. Dan is het wel makkelijk dat de vrijwilligster van Home-Start me hierbij helpt. **(geïnterviewde moeder)** ”

Voor de meeste ouders is het informele netwerk als steunbron heel belangrijk. Het gaat dan om familieleden, buren en in mindere mate vrienden en kennissen. Dit laatste wijst erop dat het sociale netwerk van ouders in kwetsbare situaties doorgaans niet zo heel groot is. Heel wat gezinnen wijzen dan ook op de praktische, emotionele, administratieve en sociale steun die ze ervaren van ‘hun’ Home-Startvrijwilliger. Zeker ouders die de Nederlandse taal minder goed beheersen, leunen op hun taalsterke vrijwilliger om bijvoorbeeld de contacten met de school beter te (laten) begrijpen.

Formele voorzieningen worden een pak minder besproken als ‘ondersteunend’. Contact met deze instellingen (denk bijvoorbeeld aan het OCMW) ontstaat vaak pas op het moment dat zich problemen voordoen. Een aantal ouders geven aan dat ze best tevreden zijn over de afhandeling van die problemen, maar dat het hen nog meer zou helpen moesten ze informatie krijgen in hun eigen taal, of er nog sterker zou worden ingezet op brugfiguren.

7 Houding en waarden in de opvoeding

22

“ Ik ben eigenlijk niet zo streng, een beetje los, soms wat strenger. (geïnterviewde moeder)

“ Ik vind dat Belgische kinderen te los worden gelaten. Ik ben alvast strenger voor mijn kinderen. (vader gespreksgroep)

“ Ik vind het belangrijk dat mijn kinderen leerkrachten respecteren. Dat ze anderen respecteren. Zeker ook hun vader. Als we ze nu respect aanleren, zullen ze dat later eveneens opbrengen. (geïnterviewde moeder)

“ Hier in België zijn vaders meer verantwoordelijk dan in mijn land. Als ik het vergelijk met mijn thuisland kan ik zeggen dat er hier in België meer structuur en discipline is. (vader gespreksgroep)

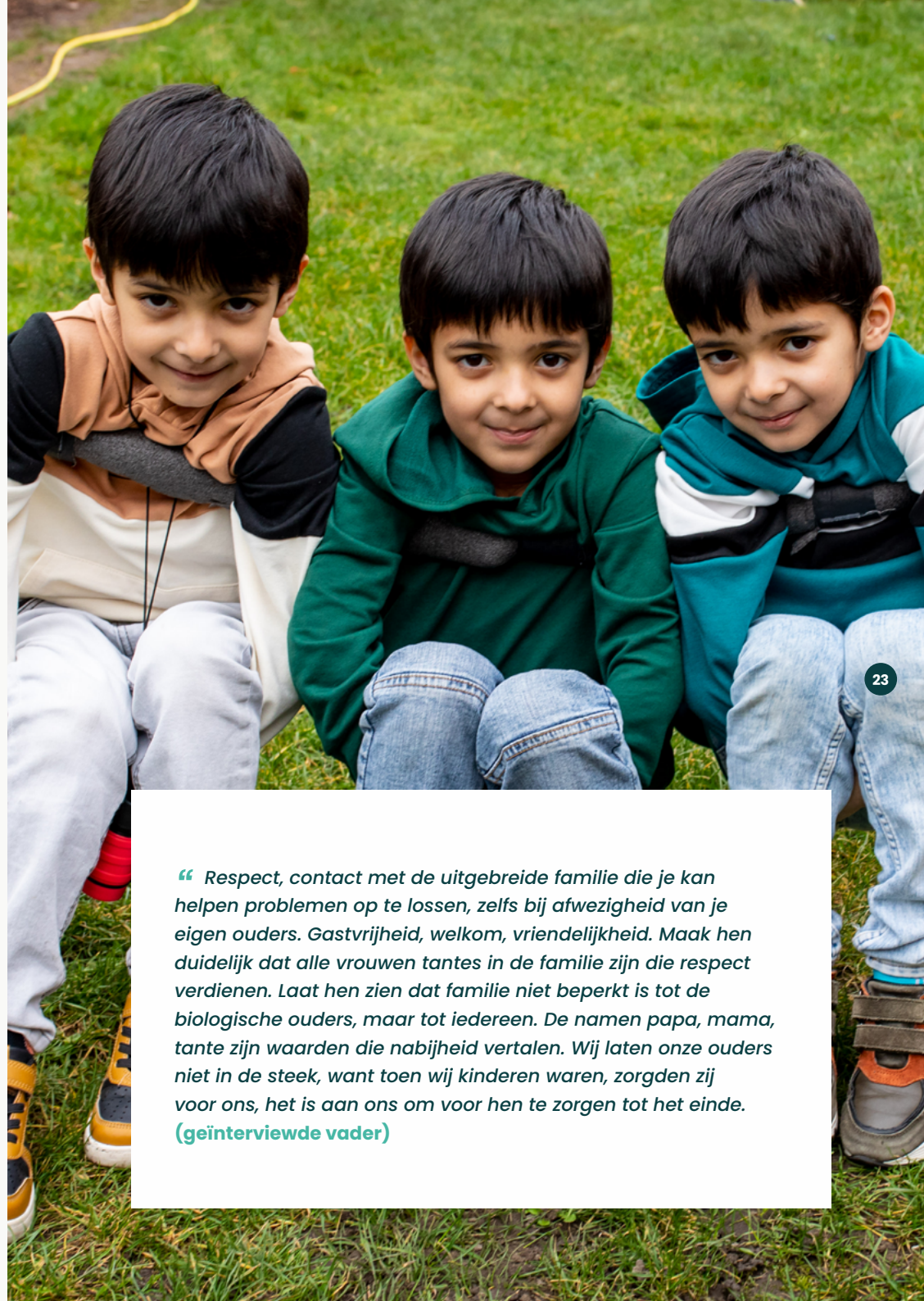
“ Ik vind het belangrijk dat je als ouders dezelfde lijn volgt in de opvoeding en je deze lijn als beide ouders consequent aanhoudt naar de kinderen toe. (moeder groepsgesprek)

“ Mijn vrouw probeert ook altijd hun taal te verbeteren. Niet alleen het Nederlands maar ook andere talen. Ze vindt het belangrijk dat de kinderen Engels leren. Engels is immers een universele taal. (geïnterviewde vader)

“ Ik vind het belangrijk dat mijn zoon ook leert mee te helpen in het huishouden. Hij moet zijn kamer onderhouden. (geïnterviewde moeder)

23

“ Respect, contact met de uitgebreide familie die je kan helpen problemen op te lossen, zelfs bij afwezigheid van je eigen ouders. Gastvrijheid, welkom, vriendelijkheid. Maak hen duidelijk dat alle vrouwen tantes in de familie zijn die respect verdienen. Laat hen zien dat familie niet beperkt is tot de biologische ouders, maar tot iedereen. De namen papa, mama, tante zijn waarden die nabijheid vertalen. Wij laten onze ouders niet in de steek, want toen wij kinderen waren, zorgden zij voor ons, het is aan ons om voor hen te zorgen tot het einde. (geïnterviewde vader)

In hun opvattingen over opvoeding en wat ze daarin belang-“rijk” vinden komt regelmatig naar voren dat vaders en moeders met een andere culturele achtergrond zich hoe dan ook verhouden tot evoluerende opvoedingsideeën. Sommige ouders geven aan meer positief of autoritatiever op te (willen) voeden, andere ouders willen meer de nadruk (blijven) leggen op gelijke verhoudingen met hun kind(eren).

Maar voor alle ouders staat respect bijbrengen als belangrijke waarde bovenaan. Respect voor hun ouders, voor hun leerkrachten, en voor zichzelf. Hoe belangrijk deze ouders school en onderwijs vinden, wordt verder duidelijk.

“ Goed studeren en nauwgezet studie volgen. Dat vinden we heel belangrijk ... en de taal goed beheersen om ook met de oma's en opa's te communiceren. (geïnterviewde vader)

“ The most important for me: to be a good student, or to be a good person in school. They need always, I ask them to respect the school and to respect the teacher. Because, when they start with this, they can continue later with respecting people. (geïnterviewde moeder)

“ Mijn familie is bijna 4.000 km van hier. Die kindjes moeten hier goed leren en dan een goede job vinden. (geïnterviewde vader)

“ Misschien is dat niet goed voor iemand anders. Sommige ouders zeggen: ze kunnen niet, willen niet, hoeven niet, maar van ons moeten ze leren. Goed leren. Daar doen we veel voor. (geïnterviewde moeder)

“ Ik leg ze uit wat goed is, ze hebben een grote uitdaging om hun gezin op te bouwen. Dat is de beste manier, studeren, ik moedig ze aan en ik sta erop dat ze het serieus nemen. (geïnterviewde vader)

8 Het belang van cultuur en religie

“ Ik vind het belangrijk in onze religieuze opvoeding erop te wijzen dat er niet veel verschil bestaat tussen een ‘goed’ christen en een ‘goede’ moslim zijn. Natuurlijk zijn er wel verschillen, maar au fond is de ene religie niet beter dan de andere. Ik vind het belangrijk dat ze die boodschap van ons, de ouders, horen. Want daarbuiten zweven er allerlei slechte religieuze interpretaties. (geïnterviewde moeder)

“ Ik vind het ook belangrijk dat onze kinderen onze cultuur leren kennen. Cultuur reikt verder dan de taal. Het gaat dan ook om onze religie. (geïnterviewde vader)

“ Ik vind het ook belangrijk dat mijn kinderen religieus worden opgevoed. Dat ze ervaren hoe belangrijk ons geloof voor ons is. (geïnterviewde moeder)

“ Het is belangrijk dat onze kinderen de taal van herkomst goed kunnen, zodat ze makkelijk met oma en opa kunnen praten. De moedertaal vinden we dus ook wel belangrijk. (geïnterviewde vader)

Net zoals we moeten wijzen op de diverse wijzen waarop ouders ‘betrokken ouderschap’ kunnen invullen, moeten we ervoor oppassen niet te generaliseren als het gaat over cultuur- en religie-sensitieve thema’s. Iedere ouder legt vanuit zijn of haar sociale en culturele context eigen accenten op het gebied van ouderschap, partnerschap en het gezinsleven, en deze accenten worden gekleurd door tal van invloeden (de unieke migratiegeschiedenis van het gezin, bijvoorbeeld, of de ervaringen uit de eigen jeugd, of de meegekregen religieuze of morele waarden).

Desalniettemin geven heel wat ouders aan hoe belangrijk ze het vinden dat er ook naar het culturele aspect van hun verhaal wordt geluisterd, en hoe belangrijk het wel niet is om hun kind(eren) hun culturele ‘heritage’ mee te geven. Waarbij een aantal ouders dieper ingaan op hun ervaringen met meervoudige identiteit: ze redden zich in de samenleving (en hopen voor hun kinderen hetzelfde), terwijl ze tegelijkertijd oog willen blijven hebben voor hun achtergrond.

9

Als ouder wil ik herinnerd worden als ...

28

*“ Later wil ik een vriend voor de kinderen zijn, die voor zijn kinderen goed gezorgd heeft als vriend. ... Ik wil herinnerd worden dat ik een goede papa ben geweest. Dat ik in hun leven indruk gemaakt heb: ik heb dat zo geleerd, dat ze dat vertellen aan de kleinkinderen. **(geïnterviewde vader)***

29

*“ What’s important for me, that I do my responsibility above them. I don’t may wait them to be thankful to me ... What’s important for me is that I do my responsibility for them. ... And maybe later it’s enough for me they say: yes mama, you do your best. **(geïnterviewde moeder)***

*“ Ik wil eigenlijk herinnerd worden door mijn kinderen als iemand die een goede indruk heeft gemaakt op hen. Die hen dingen heeft geleerd die zij weer doorgeven aan hun kinderen. Dat zou mooi zijn. **(geïnterviewde vader)***

*“ Ik wil dat mijn kinderen later vertellen dat hun moeder goed voor hen heeft gezorgd, en hen het juiste advies heeft gegeven om vooruit te gaan in het leven. **(geïnterviewde moeder)***

*“ Het zou mooi zijn dat de kinderen later zeggen: ‘je was toch een zotte’. We hebben veel plezier gehad. **(geïnterviewde vader)***

*“ Ik wil dat mijn kinderen meenemen naar hun latere opvoeding naar hun kinderen is dat die alles kunnen bespreken met hun ouders, maar echt alles. Dat ze bij mij gezien hebben, hoe dat moet. **(geïnterviewde moeder)***

10 Een leidraad voor een gesprek over gedeeld en betrokken ouderschap

Wil je met ouders, medewerkers van je dienst of van je netwerk een gesprek aangaan over gedeeld en betrokken ouderschap?

Deze leidraad kan je op weg zetten. Zowel in individuele gesprekken als in groepsgesprekken kan je een of meerdere topics als opstap gebruiken voor je gesprek.

30

DOEL

Via een aantal vragen zicht krijgen op:

- hoe ouders, medewerkers vandaag **(na)denken en spreken over gedeeld en betrokken ouderschap** ('gedragen' ouderschap en 'samen' opvoeden),
- hoe ouders, medewerkers hun **ouderschap (willen) beleven**.

Bij een groepsgesprek is het uiteraard de bedoeling om interactie tussen de deelnemers uit te lokken.

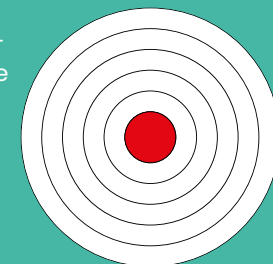
HOE DE LEIDRAAD GEBRUIKEN?

- Deze leidraad is geen checklist:
 - * Je moet niet alle vragen stellen.
 - * Soms kan een extra vraag (doorvragen) of deelnemers gericht aanspreken nodig zijn.
 - * Extra toelichting of voorbeelden staan in [cursief]
- De vragen hoeven geen lange intro. Je kan er meteen over in gesprek gaan met de deelnemers.
- Maak regelmatig een synthese, na elk onderdeel of op het einde van de bijeenkomst.
- Bij de rubrieken staat een tijdsindicatie die je een idee geeft van de tijd die je daarvoor in een groepsgesprek zou kunnen voorzien.

31

MATERIAAL?

- Voorzie post-its (bv. groen voor akkoord en roze voor niet akkoord bij de stellingen). Dat brengt 'hun mening' mee in beeld. Zo kunnen deelnemers die liever niet (vaak) aan het woord zijn, toch hun mening inbrengen.
- Een bord/flap kan handig zijn om in steekwoorden of via de post-its de inbreng van de deelnemer(s) in beeld te brengen.
- Vraag vooraf aan de deelnemer(s) om een foto (print, gsm) of tekening van hun gezin mee te brengen. Je kan ook met foto's uit tijdschriften een fotocollage laten maken.
- Als je zicht wil krijgen op de steunbronnen van de deelnemer(s), voorzie dan een voorgeprint schema voor de deelnemer(s). Bijvoorbeeld: een cirkeldiagram waarop ze zichzelf in het midden plaatsen. Mensen of diensten die hen steunen kunnen ze in de cirkels errond plaatsen. De meest steungevende bronnen staan het dichtste bij het midden.
- Zorg bij een groepsgesprek voor drank en een versnapering.

VERLOOP VAN HET GESPREK

De introductie (10 min)

Doe een korte **kennismakingsronde**:

- naam
- ouder van ..., vrijwilliger bij ..., medewerker van ...

Geef aan dat de deelnemers hun **ervaringen**, hun **gedachten**, dat wat zij **belangrijk** vinden centraal staan, en dat er geen foute antwoorden zijn.

Deel 1: Verkennen (gelijk-waardig) partnerschap en (gedragen) ouderschap (20 min)

Intro: We geven een paar stellingen. Jullie mogen bij elke stelling jullie ervaringen, gedachten, argumenten ... geven.

- Stelling 1: Een man is thuis de baas.
- Stelling 2: Een moeder kan beter opvoeden dan een vader.

Deel 2: Verkennen van de eigen ouderrol (20 min)

- Toon eens een mooie (interessante, veelzeggende, knappe) foto van jouw gezin?
- Wie of wat zien we allemaal op de foto?
- Waarom heb je net déze foto gekozen?
- Wat doe je graag met (of voor) jouw kinderen?
- Wat vind je minder leuk om te doen als mama/papa met (of voor) jouw kinderen?
- Wat vind je belangrijk als mama/papa? Waar leg jij de nadruk op?
- Wat zijn voor jou belangrijke waarden die je voor/bij je kinderen nastreeft (bv. respect, openheid)?
- Wat voor mama of papa ben jij (of hoop je te worden) voor jouw kinderen? [cf. Hoe ze als ouder in relatie staan tot hun kinderen?]
- Welke ouder wil je zijn voor je kinderen? [bv. iemand waar ze op kunnen rekenen, die naar hen luistert enz.]
- Wat hoop je dat jouw kinderen (later) over jou zeggen?

Deel 3: Verkennen ouderrol (ex) partner (20 min)

- Wat voor een vader/moeder is je (ex)partner? Hoe zou je hem/haar omschrijven?
- Waarmee houdt hij/zij zich als ouder bezig? Wat doet je (ex)partner met (of voor) jouw kind(eren)?
- Wat vindt je (ex)partner minder leuk om te doen met (of voor) de kinderen?
- Wat doet hij/zij minder graag (wat laat hij/zij over aan jou)?
- Wat vindt je (ex)partner (niet) belangrijk?

Deel 4: Verkennen gedeeld ouderschap (20 min.)

- Wie steunt jou in jouw ouderrol?
- Wie zorgt ervoor dat je (een goede) mama/papa van jouw kind(eren) kunt zijn? [Al dan niet in beeld gebracht via een figuur of plattegrond: deelnemers plaatsen verschillende 'betrokken' figuren, zoals een grootouder, leerkracht, buur, vriend, collega, dienst of organisatie enz. op de plattegrond]
- Wat helpt jou om de mama/papa te zijn van jouw kind(eren)?

Afronding: Reflectie of bedenking (10 min)

Laat **elke deelnemer nog één bedenking of reflectie delen**. Zo is iedereen 'verplicht' om nog even na te denken en vermijd je dat de luidste stemmen het laatste woord hebben. Geef vooraf aan dat het bij deze afsluitende reflecties niet de bedoeling is om nog op elkaar te reageren.

Denk eraan om elke deelnemers te bedanken voor hun tijd, vertrouwen en inbreng (delen van hun ervaring, mening enz.).

11 Meer weten over het traject?

In januari 2022 startten we het participatie- en ontwikkelingstraject '**Gelijkwaardig ouderschap in dialoog, materiaal en beeld**'. De drie componenten in een notendop:

In de **DIALOOG-component** gingen we na hoe gezinsleden in een kwetsbare situatie, vrijwilligers en medewerkers van Home-Start 'gelijkwaardig ouderschap' invullen. We voerden 10 individuele gesprekken en 10 groepsgesprekken.

In de **MATERIAAL-component** verwerkten we de ervaringen en betekenisgeving in de werking van Home-Start. Ze kregen een vertaalslag in de gespreksleidraden en het vormingsmateriaal. Ze kunnen ook andere gezinsondersteunende

initiatieven inspireren voor de wijze waarop ze met 'ouderschap' aan de slag gaan.

In de **BEELD-component** brachten we de ervaringen van gezinnen in een kwetsbare situatie letterlijk 'in beeld'. Citaten, foto's en audiovisueel materiaal werden ontwikkeld en via publieke toonmomenten stellen we de beeldvorming van (gelijkwaardig) ouderschap en opvoeding in een kwetsbare situatie bij.

① Meer informatie over dit traject is te vinden op:

- <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/gelijkwaardig-ouderschap> en op
- <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/fototentoonstelling-gedeeld-en-betrokken-ouderschap-in-beeld>

Het onderzoeksteam werkt aan een rapport over het project. Dat zal eveneens op deze webpagina's beschikbaar zijn. Wil je geïnformeerd worden wanneer het beschikbaar is of een digitaal exemplaar ontvangen? Neem contact op met: philippe.noens@odisee.be of kcgezinswetenschappen@odisee.be

12 Meer weten over de initiatiefnemers?

HOME-START VLAANDEREN

Home-Start Vlaanderen is een vrijwilligersorganisatie. Ze biedt laagdrempelige, preventieve gezins- en opvoedingsondersteuning aan huis bij gezinnen in een kwetsbare situatie, vanaf de zwangerschap tot 12 jaar.

Door de wekelijkse aanwezigheid van een opgeleide vrijwilliger in

het gezin, vergroot Home-Start de draagkracht, weerbaarheid en opvoedingsvaardigheden van de ouders, werken vrijwilligers aan de verbreding van het sociaal netwerk en talenten van de gezinsleden en wordt er actief ingezet op het verkennen van de grondrechten.

① Meer informatie over Home-Start Vlaanderen? Neem een kijkje op www.homestartvlaanderen.be of mail naar info@homestartvlaanderen.be

KENNISCENTRUM GEZINSWETENSCHAPPEN

Het kenniscentrum maakt deel uit van de onderzoeksgroep Sociaal Werk van Hogeschool Odisee en werkt nauw samen met de opleiding Gezinswetenschappen.

Het team zet in op praktijkgericht, beleidsvoorbereidend en -adviseerend wetenschappelijk onderzoek, dat vaak resulteert in concrete

tools waar werkveld en beleid mee aan de slag kunnen. Ook maatschappelijke dienstverlening (bv. lezingen, vormingen, bijscholingen, ondersteuningstrajecten voor het werkveld) is een kernopdracht en via publicaties en evenementen stimuleert het kenniscentrum het debat over gezinnen, relaties en opvoeding.

① Meer informatie over het kenniscentrum? Neem een kijkje op <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/> of mail naar kcgezinswetenschappen@odisee.be

13. Meer weten over het ontlenen van de tentoonstelling of de locaties?

Na 22 februari 2024 gaat de tentoonstelling op reis door Vlaanderen en Brussel.

Wil je de tentoonstelling ontlenen voor je dienst of organisatie of wil je de tentoonstelling op een andere locatie bezoeken?

- Surf naar <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/fototentoonstelling-gedeeld-en-betrokken-ouderschap-in-beeld> of scan de QR-code
- Of neem contact op met Karlien Craps, Algemeen coördinator Home-Start Vlaanderen vzw, 0497 55 56 28, karlien.craps@homestartvlaanderen.be

Fragmenten van de gesprekken met de moeders en vaders werden in een **docufilm** gegoten (17 min). Je kan de film bekijken en deze brochure downloaden via bovenstaande link.

36

14. Colofon

Initiatiefnemers

Home-Start Vlaanderen: Karlien Craps
Domo Home-Start Hasselt: Mieja Engelen

Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Hogeschool Odisee): Philippe Noens
Kristien Nys

Studenten van de opleiding Gezinswetenschappen (Hogeschool Odisee) werkten mee aan de gesprekken met de gezinnen.

Beelden

Fotografe **Iratxe Alvarez** en studente fotografie **Mila Bilsen** (Luca School of Arts). *De foto's mogen enkel gebruikt worden voor promotie van de tentoonstelling of de video en met vermelding van de naam van de fotografe © Iratxe Alvarez.*

Dit project kreeg de steun van het **Agentschap Binnenlands Bestuur**, via de oproep 'Gedeeld en betrokken ouderschap' van de Afdeling Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering. Ook het **Steunpunt Kunstintegratie (KU Leuven)** kende een subsidie toe.

37

15.

Dank

Dank aan al de **moeders** en de **vaders** die ons binnenlieten in hun gezin, die met andere ouders hun ervaringen en gedachten deelden, die ons een inkijk gaven in hun gezinsleven, hun ouderschap en zo veel meer.

Dank aan al de **vrijwilligers** en **coördinatoren** van Home-Start die al de gesprekken mogelijk maakten.

Dank aan de **studenten** Gezinswetenschappen voor het voorbereiden en het leiden van de gesprekken.

Dank aan **Iratxe Álvarez** voor de foto's en het filmpje over gedeeld en betrokken ouderschap.

